

Sampension
Att.: direktionen
Tuborg Havnevej 14
2900 Hellerup

29. november 2010

Sampensions afskaffelse af ydelsesgarantien

1. Afgørelse

På baggrund af en samlet vurdering, er det Finanstilsynets vurdering, at der ikke er tilstrækkelig grundlag for at fastslå, at Sampension har handlet i strid med § 3 i god skik bekendtgørelsen ved at afskaffe ydelsesgarantien ved en aftale med aftaleparterne i stedet for at give den enkelte kunde mulighed for at træffe dette valg som led i et omvalg.

Finanstilsynet har i den forbindelse lagt til grund, at hvis der ikke er tilstrækkelige økonomiske midler til at dække hensættelserne til forpligtelser, så kan det være nødvendigt at nedsætte forsikringsydelse. Det er Finanstilsynets vurdering, at forsikringstagerne generelt ikke bliver stillet økonomisk ringere i forbindelse med Sampensions afskaffelse af ydelsesgarantierne.

Den endelige afgørelse af, om Sampension ved denne aftale civilretligt er blevet frigjort for sine forpligtelser overfor sine kunder, henhører imidlertid under domstolene.

Det er iøvrigt en forudsætning, at Sampension udfærdiger klare, præcise, rimelige og gennemførlige regler for fordeling af realiserede resultater efter, at ydelsesgarantierne er erstattet af en hensigtserklæring. Selskabet skal dermed sikre, at også efter bortfald af ydelsesgarantierne vil der ske en rimelig kontribution i forbindelse med fordelingen af de realiserede resultater til forsikringstagerne.

Det er endvidere en forudsætning, at Sampension fremover vil tilrettelægge investeringsstrategien på en sådan måde, at der opnås størst mulig sikkerhed for, at de policemæssige ydelser kan udbetales.

Finanstilsynet påbyder derfor Sampension jf. § 33, stk. 1, jf. § 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder senest to måneder fra i dag klart at oplyse kunderne om, at skiftet til en hensigtserklæring indebærer en mulighed for, at selskabet i fremtiden kan ændre sin investeringsstra-

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finansstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

**ØKONOMI- OG
ERHVERVSMINISTERIET**

tegi, og at en sådan ændring kan medføre, at der løbes en større investeringsrisiko i forhold til den nuværende investeringsrisiko.

Finanstilsynets påtaler, at Sampension ikke har oplyst sine kunder tilstrækkeligt tydeligt om, at ydelsesgarantien efter Sampensions opfattelse kan ændres eller afskaffes i det informationsmateriale, som kunderne har modtaget om denne garanti. Finanstilsynet finder, at det ikke er tilstrækkeligt til opfyldelse af reglerne om god skik, at det fremgår af pensionsregulativerne for de forskellige pensionsordninger, at disse kan ændres ved aftale med aftaleparterne.

Finanstilsynet påbyder samtidig Sampension jf. § 33, stk. 1, jf. § 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder senest to måneder fra i dag at orientere pensionskassens kunder om de forskellige muligheder, som pensionskassen havde overvejet for at sikre efterlevelsen af kapitalkravene efter Solvens II, og hvilke konsekvenser det ville have haft for pensionskassens kunder, hvis ydelsesgarantien ikke var blevet afskaffet.

2. Baggrund

2.1. Sampensions orientering om afskaffelse af ydelsesgarantien

I maj 2010 udsendte Sampension et brev, jf. *bilag 1*, til samtlige pensionskunder, hvoraf det fremgik, at Sampension i samarbejde med overenskomstparterne bag pensionsordningerne havde besluttet at afskaffe ydelsesgarantierne med virkning fra den 1. januar 2011, og at man herved havde varetaget opsparenes interesse i at opnå den bedst mulige pension.

Om baggrunden for afskaffelsen af ydelsesgarantien anføres der følgende i brevet:

”Der er i EU vedtaget et rammedirektiv (Solvens II), som afgørende ændrer forudsætningerne for de afgivne ydelsesgarantier. Det skyldes, at nye solvensregler vil medføre en markant skærpelse af de kapitalkrav, som gælder for pensionsprodukter med ydelsesgaranti. Kapitalkravet er populært sagt den økonomiske reserve, som forsikringselskaberne skal være i besiddelse af.

SAMPENSION og de centrale aftaleparter bag pensionsordningerne har vurderet, at indførelsen af EU’s nye solvensregler betyder, at kundernes interesser samlet set bedst varetages ved, at ydelsesgarantien afskaffes.”

I brevet blev der endvidere redegjort for, at en følge af en afskaffelse af ydelsesgarantien var, at ydelserne kunne nedsættes efter beslutning i Sampensions bestyrelse, hvor hovedparten af kunderne er repræsenteret via de faglige organisationer. Sampension ville dog søge at tilrettelægge sin inve-

steringsstrategi således, at der ville blive opnået størst mulig sikkerhed for, at de policemæssige ydelser kunne udbetales.

Afslutningsvist blev der orienteret om, at de fleste kunder havde mulighed for at skifte til "3 i 1 Livspension", som er et markedsrenteprodukt. Det blev ikke oplyst, hvilke kunder, der havde den mulighed.

2.2 Baggrund om ydelsesgarantien

Sampension har over tiden tilbudt 4 forskellige typer pensionsprodukter, der gengives i følgende skema med angivelse af, i hvilken periode disse produkter er blevet udbudt:

Ordning	Optagelsestidspunkt
3 i 1 Livspension	Fra 1. maj 2007 og frem
3 i 1 Pension	Fra 2002 til 30. april 2007
Den fleksible ordning	Fra 1990 til 2001
Den kollektive ordning	Før 1990

3 i 1 Livspension er primært et markedsrenteprodukt, hvor alle ydelser udtrykkeligt er ugaranterede. De øvrige produkter er gennemsnitsrenteprodukter med en ydelsesgaranti.

Forsikringsprodukterne er etableret på baggrund af rammeaftaler med arbejdsmarkedets parter. Af de rammeaftaler, som Finanstilsynet har haft til gennemsyn, fremgår det imidlertid ikke, at der til pensionsordningerne skulle være knyttet en ydelsesgaranti. Der vedlægges som eksempel herpå en rammeaftale mellem HK/Kommunal og Kommunernes Pensionsforsikring A/S(KP) jf. *bilag 2*.

Pensionskunderne består for størsteparten af kunder, der i henhold til en kollektiv overenskomst har ret til pension. Hertil kommer en række firmaaftaler, fripolicer og selvbetalere.

Ydelsesgarantien fremgår kun af pensionsregulativet for 3 i 1 Pension, jf. *bilag 3*, hvor det af § 1 fremgår:

"Pensionsordningen, bortset fra gruppelivsforsikringen, er omfattet af en ydelsesgaranti. Det betyder, at de beregnede pensioner fortsætter uændret, i det omfang præmiebetalingen fortsætter uændret, og ordningen ikke reguleres eller ændres, jf. § 3, pkt. B og C.

Pensionsordningen er oprettet på fælleskønsgrundlag, hvor ydelsesgarantien er betinget. Pensionerne kan således ændres som følge af

- en ændret fordeling af mænd og kvinder blandt de forsikrede eller

- en nedsættelse af den af Finanstilsynet fastsatte maksimale grundlagsrente eller
- et konstateret eller forventet underskud på dødsfald eller invaliditet indenfor en gruppe af forsikrede.

Den del af pensionsordningen, der er etableret med eget investeringsvalg, er ikke omfattet af en ydelsesgaranti.”

Det fremgår af § 9 i samme regulativ, at regulativet kan ændres efter aftale med aftaleparterne jf. § 1.

For de øvrige to pensionstyper med en ydelsesgaranti (den fleksible ordning og den kollektive ordning) fremgår det ikke af regulativerne, at der gælder en ydelsesgaranti. Det fremgår derimod af de velkomstpakker, der udsendes ved indtræden i en pensionsordning, at der gælder en ydelsesgaranti. Disse velkomstpakker er også vedlagt et eksemplar af det relevante pensionsregulativ.

Som eksempel kan nævnes, at det af et informationsark i en velkomstpakke fra 1. august 1999, jf. *bilag 4*, fremgår følgende:

”For pensionsordninger, der er oprettet før 1.7.1999, er størrelsen af de oplyste pensionsdækninger som udgangspunkt garanteret. Vi forudsætter, at præmiebetalingen fortsætter uændret frem til det aftalte ophør”.

I øvrigt fremgår det af pensionskundernes personlige del af Sampensions hjemmeside, at der er tilknyttet en ydelsesgaranti til 3 i 1 Pension, den fleksible ordning og den kollektive ordning.

Under overskriften ”Din garanterede alderspension” fremgår følgende:

”Din pensionsordning er oprettet med garanterede dækninger, Du kan se din garanterede alderspension her.

Du kan se en prognose for din alderspension på forsikringsoversigten”

Som eksempel vedlægges udskrift for en kunde omfattet af den kollektive ordning jf. *bilag 5*.

Selvom der er forskelle mellem, hvordan ydelsesgarantien er blevet kommunikeret til Sampensions kunder, er det Finanstilsynets opfattelse, at alle kunder på den ene eller anden måde har fået oplyst, at der er tilknyttet en ydelsesgaranti til 3 i 1 Pension, den fleksible ordning og den kollektive ordning.

Sampension har afskaffet ydelsesgarantien både for allerede og fremtidige indbetalte præmier, ligesom ydelsesgarantien også er afskaffet for pensioner, der er under udbetaling.

3. Høring

Finanstilsynet har med brev af 3. juni 2010 anmodet Sampension om en redegørelse.

Sampension har i sin redegørelse af 23. juni 2010, der vedlægges som *bilag 6*, oplyst, at Sampensions bestyrelse den 16. april 2010 besluttede at rette henvendelse til de relevante aftaleparter for at indgå en aftale om afskaffelse af de afgivne ydelsesgarantier på grund af de forventede kapitalkrav, der ville følge af Solvens II.

Det fremgår af et notat af 15. marts 2010 udarbejdet af Sampension jf. *bilag 7*, at Sampension på baggrund af tal opgjort pr. 31. december 2009 ville mangle [...] i kapital for at opfylde Solvens II-kapitalkravet, fordi Solvens II fra 1. november 2012 (implementeringen af Solvens II er rykket til ultimo 2012) indebærer en markant skærpelse af kapitalkravene for kunder med garanti, mens kapitalkravet stort set ikke påvirkes for kunder med markedsrenteprodukter.

Af samme notat fremgår det, at hvis Sampension ikke foretog sig yderligere, vurderede Sampension, at den manglende iagttagelse af kapitalkravet ville medføre, at forsikringsbestanden skulle tages under administration af en administrator udpeget af Finanstilsynet. Denne administrator ville kunne blive tvunget til at nedsætte kundernes pensionstilsagn for at sikre, at der ville være midler nok til hensættelser.

Notatet skitserer endvidere en række løsningsmuligheder, hvoraf en ændring af ydelsesgarantien til en hensigtserklæring er den mest vidtgående. Denne ændring ville medføre, at pensionsordningerne ville skifte karakter til en markedsrenteordning med den konsekvens, at Sampension ville blive pålagt et markant lavere kapitalkrav efter Solvens II.

For at undersøge om det ville være muligt at afskaffe ydelsesgarantien uden kundens direkte accept valgte Sampension at konsultere uafhængige juridiske eksperter. I den forbindelse udarbejdede professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen og professor dr.jur. Jens Kristiansen et responsum af marts 2010: "SAMPENSIONS muligheder for at ophæve eller omdefinere ydelsesgarantier" jf. *bilag 8* samt et heraf uafhængigt responsum af Plesner v. advokat Niels Chr. Ellegaard jf. *bilag 9*. Af Sampensions redegørelse fremgår det, at begge responsa konkluderer, at Sampension med aftaleparterne bag pensionsordningen kan aftale, at afgivne ydelsesgarantier afskaffes. Dette gæl-

der både for fremtidige præmieindbetalinger og for tidligere indbetalte præmier.

Sampension fremhæver i sin redegørelse, at aftalegrundlaget mellem Sampension og arbejdsmarkedsparterne er baseret på en tredjemandsaftalekonstruktion, hvorefter Sampension og arbejdsmarkedsparterne i en tredjemandsaftale bliver enige om, at Sampension skal give pensionstilsagn til en nærmere identificeret kreds af arbejdstagere på grundlag af en udmønning af overenskomstens overordnede og generelle pensionsvilkår. De konkrete vilkår for pensionsordningen fastlægges i et pensionsregulativ.

Herudover fremhæver Sampension, at der på baggrund af arbejdsretlige principper gælder en generel ret for arbejdsmarkedsparterne til at forhandle og indgå/ændre aftaler og overenskomster på vegne af medlemmerne.

Sampension konkluderer herefter, at arbejdsmarkedsparterne er berettigede til at indgå aftale med Sampension om ændring i de pensionsordninger, som er etableret i henhold til de relevante tilslutningsaftaler, herunder at ændre eller afskaffe ydelsesgarantier.

Sampension fremhæver endvidere, at indførelsen af de nye kapitalkrav med Solvens II også giver Sampension adgang til ensidigt at frigøre sig fra ydelsesgarantierne i medfør af aftalelovens § 36, læren om bristede forudsætninger eller dansk rets almindelige regler om force majeure.

Sampension har dog valgt ikke at benytte denne ret, fordi man foretrak at indgå aftaler med arbejdsmarkedsparterne, hvori der afgives hensigtserklæringer om opnåelse af ydelser, som tidligere var omfattet af ydelsesgarantierne.

Sampension har i sin supplerende redegørelse af 19. juli 2010, jf. *bilag 10*, oplyst, at det har indgået aftale om afskaffelse af ydelsesgarantien med de organisationer, hvis medlemmer har en pensionsordning hos Sampension på baggrund af en kollektiv overenskomst.

Hertil kommer, at Sampension har oplyst at have indgået [...] større, [...] mindre og [...] helt små firmaaftaler. I tilslutning hertil har Sampension [...] selvbetalere og ca. [...] fripolicer.

Sampension har ikke indgået aftale med virksomhederne bag firmaaftalerne om afskaffelse af ydelsesgarantien. Tilsvarende gælder for selvbetalere og indehavere af en fripolice.

Finanstilsynet har med brev af 9. september 2010 jf. *bilag 11*, forelagt et udkast til afgørelse for Sampension. Sampension har ved brev af 29. sep-

tember 2010 oplyst, at der i forhold til pensionskassens kunder var behov for en mindre kompleks orientering om afskaffelse af ydelsesgarantien, hvilket er baggrunden for udformningen af orienteringen til pensionskassens kunder fra maj 2010.

Det er Sampensions opfattelse, at den yderligere orientering, som er nødvendig for at efterkomme det påbud, som er indeholdt i udkastet til afgørelse, kun vanskeligt kan gives på en måde, der forstås og opleves relevant af de sikrede, og Sampension har derfor anmodet Finanstilsynet om at genoverveje påbuddet om, at Sampension skal udsende denne orientering – eventuelt således, at orienteringen kun gives på pensionskassens hjemmeside.

4. Retligt grundlag

Ifølge § 3 i bekendtgørelse nr. 965 af 30. september 2009 om god skik for finansielle virksomheder skal en finansiell virksomhed handle redeligt og loyalt over for sine kunder.

§ 3 er en generalklausul, der indeholder en dynamisk norm for finansielle virksomheders adfærd. Adfærd skal i denne forbindelse forstås bredt. Det omfatter således spørgsmål om markedsføring, inddrivelse af restancer, men også kontraktforhold er omfattet af normen, herunder orientering om ændringer i aftaler.

Det fremgår endvidere af § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1132 af 17. november 2006 om information om livsforsikringsaftaler, at væsentlige ændringer af en forsikringsaftale til ugunst for forsikringstageren af de i § 3, stk. 1, nævnte forhold ikke kan finde sted uden varsel til forsikringstageren herom på papir eller andet varigt medium. Dette gælder dog ikke, hvis ændringen er begrundet i udefrakommende forhold, som forsikringselskabet ikke har indflydelse på.

Bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 7, 1. pkt., stiller krav om, at der i forbindelse med indgåelsen af en livsforsikringsaftale skal gives oplysning om i hvilket omfang ydelser, præmier, omkostninger mv. er garanteret.

5. Økonomiske konsekvenser af Sampensions afskaffelse af ydelsesgarantien

5.1 Generelt om garantier og hensigtserklæringer

Det gælder generelt, at en garanti kun har værdi, hvis den bakkes op af en økonomisk enhed med tilstrækkelig finansiell styrke. Et pensionselskabs passiver kan opdeles i fire dele: Hensættelser til forsikringsydelserne, ufordelte kundemidler, den kapital der dækker kapitalkravet og kapitaloverdækningen. Det, der økonomisk sikrer en udstedt garanti i forhold til en

hensigtserklæring, er de ufordelte kundemidler plus den kapitaloverdækning, der er til stede i et pensionsselskab i forhold til kapitalkravet.

Hvis de ufordelte kundemidler og kapitaloverdækningen er væk, og der ikke er midler nok til at dække hele kapitalkravet, betyder det, at der er risiko for, at forsikringstagerne får nedsat deres forsikringsydelser.

Situationen for et kundefejt livsforsikringsselskab vil så være, at selskabet kun har de økonomiske midler, selskabet råder over, og der foreligger ikke en øget mulighed for at kunne indfri de oplyste forsikringsydelser, fordi selskabet har udstedt en garanti. Den økonomiske realitet er dermed ikke forskellig fra en situation, hvor selskabet har udstedt en hensigtserklæring.

Når garantierne erstattes af en hensigtserklæring, falder kapitalkravet til selskabet. Selskabet får derved frigjort midler svarende til reduktionen i kapitalkravet. Dette betyder, at der kan henlægges lidt mere til direkte dækning af de forsikringsmæssige forpligtelser og dermed mindskes risikoen for at forsikringsbestanden skal overdrages til et administrationsbo med de konsekvenser, der beskrives nedenfor.

5.2 Når et pensionsselskab ikke kan leve op til kapitalkravet

Når et pensionsselskab udsteder en garanti, skal det foregå på et betryggende og rimeligt grundlag. Hensættelserne skal til enhver tid kunne dække forpligtelserne overfor kunderne. Hertil kommer, at pensionsselskabet skal leve op til et kapitalkrav, der virker som en yderligere beskyttelse af forpligtelserne overfor kunderne.

Hvis et pensionsselskab ikke kan leve op til kapitalkravet, så vil Finanstilsynet påbyde pensionsselskabet at opstille en genopretningsplan, som skal føre til, at pensionsselskabet igen kan leve op til kapitalkravet. Hvis pensionsselskabet ikke kan genopbygge kapitalen i tilstrækkeligt omfang til at dække kapitalkravet, så kan det være nødvendigt at nedsætte de "garanterede" ydelser. En nedsættelse af ydelserne kan fx ske ved, at de relevante aftaleparter ændrer aftalen.

Som eksempel på nedsættelse af ydelserne kan det nævnes, at en firmapensionskasse i 2010 ikke kunne leve op til lovgivningens kapitalkrav. På den baggrund påbød Finanstilsynet pensionskassen at udarbejde en plan for genoprettelse af den økonomiske stilling. Pensionskassen fremsendte herefter en genoprettelsesplan, der indebar, at alle ydelser skulle reduceres. Efterfølgende har pensionskassen arbejdet på at blive overdraget til et kommercielt livsforsikringsselskab. I det kommercielle selskab er tilsagnene delvist garanterede og delvist ugaranterede, mens tilsagnene var fuldt garanterede i pensionskassen. Pensionskassens aktuar var af den opfattelse, at medlemmerne i praksis ikke ville blive stillet ringere i det kommercielle

selskab end i firmapensionskassen. Som begrundelse herfor anføres det, at pensionskassen som garantistiller var relativt svag.

Hvis et pensionselskab ikke kan leve op til kapitalkravene, fx fordi de relevante aftaleparter ikke kan blive enige om at nedsætte ydelserne som led i en genopretningsplan, så vil Finanstilsynet sende pensionselskabet i et administrationsbo.

Administrator vil derefter være tvunget til at nedsætte ydelserne, uanset om boets forsikringsbestand overdrages til et nyt livsforsikringselskab eller der skal stiftes et gensidigt selskab for boets midler.

5.3 Garanti og hensigtserklæring i Sampension under Solvens II

Hvis Sampension havde bevaret de nuværende ydelsesgarantier, så viser økonomiske budgetberegninger udarbejdet af Sampension, at selskabet i 2013 ved overgang til Solvens II vil have et kapitalkrav på cirka [...]kr.

Efter nødvendige reguleringer i forbindelse med blandt andet overgang til ny kontributionsbekendtgørelse samt beregning af et nyt større risikotillæg til livsforsikringshensættelserne efter Solvens II-regler, vil basiskapitalen udgøre cirka [...]. Derved vil Sampension mangle omkring [...] i solvensdækkende kapital.

Det endelige niveau for de oplyste talstørrelser skal her tages med et forbehold, da den endelige kalibrering af Solvens II kravene afventer resultaterne af QIS5, hvorved der vil bestå en vis usikkerhed på de beregnede budgettal. Det skal endvidere nævnes, at Finanstilsynet indenfor den nærmeste fremtid indfører nye krav til de forudsætninger for levetid og fremtidig levetidsforbedringer, som selskaberne skal benytte ved beregningen af livsforsikringshensættelserne til regnskabet. Disse krav kan betyde, at Sampension skal afsætte yderligere styrkelser til livsforsikringshensættelserne.

Uanset den nævnte usikkerhed på de beregnede budgettal, er der imidlertid ikke tvivl om, at selskabet med sikkerhed vil komme i en situation, hvor en genoprettelsesplan ikke er en realistisk mulighed. Konsekvensen vil være, at selskabets forsikringsbestand vil blive taget under administration. Administrator vil med stor sandsynlighed vil være tvunget til at nedskrive forsikringsydelse i Sampensions forsikringsbestand etableret på gennemsnitsrenteprodukter så meget, at der herved frigøres midler svarende til de nævnte cirka [...].

Overfor dette står den af Sampension valgte løsning, der går ud på at ophæve ydelsesgarantierne for hovedparten af selskabets forsikringsbestand og erstatte garantierne med en såkaldt hensigtserklæring.

Sampension oplyser, at de fortsat vil tilrettelægge investeringsstrategien på en sådan måde, at der opnås størst mulig sikkerhed for, at de forsikringsmæssige ydelser kan udbetales i overensstemmelse med de tidligere udstedte og nu ophævede garantier, og gennemsnitsrenteforsikringerne vil fortsat blive forrentet med en depotrente.

Efter en ophævelse af ydelsesgarantierne forventes Solvens II kapitalkravet at blive nedsat ganske betydeligt i forhold til de omtalte cirka [...], hvorved Sampension forventes at få en mulighed for at genopbygge den nødvendige økonomiske bufferkapital i selskabet.

Forudsat at Sampension udfærdiger klare, præcise, rimelige og gennemførlige regler for fordeling af de realiserede resultater for selskabets bestand af gennemsnitsrenteforsikringer gældende efter ophævelsen af garantierne, vurderer Finanstilsynet, at forsikringstagerne ikke økonomisk stilles ringere end ved en bevarelse af ydelsesgarantierne.

6. Finanstilsynets afgørelse

6.1 Adgangen til at afskaffe ydelsesgarantien

En arbejdsmarkedspension er en pensionsordning, der etableres som led i et ansættelsesforhold, der er omfattet af en kollektiv overenskomst. Det er aftaleparterne bag den kollektive overenskomst, der har besluttet, at pensionsordningen skal være en del af ansættelsesforholdet. Pensionsordningen er derfor obligatorisk, og typisk følger det af overenskomsten præcist hvilken pensionsordning, som man har ret til. Den enkelte arbejdstager har kun ret til den pensionsordning og de valgmuligheder, der fremgår af den kollektive overenskomst.

Detaljerne i pensionsordningen er fastlagt i en aftale mellem pensionskassen og arbejdsmarkedsparterne. Denne aftale udmøntes i et pensionsregulativ, som i detaljer fastlægger en pensionsordnings indhold.

En arbejdsmarkedspension adskiller derved sig fra individuelt tegnede pensioner, der er kendetegnede ved, at der kun består en aftalemæssig relation mellem pensionskunden og pensionskassen. Det er derfor for individuelle ordninger naturligt, at en pensionsaftale ikke kan ændres ved aftale mellem pensionselskabet og en tredjepart.

Som nævnt fremgår det af Sampensions pensionsregulativer, som er udleveret til kunderne i forbindelse med indtræden i pensionskassen, at dette regulativ kan ændres ved aftale med aftaleparterne.

Denne fremgangsmåde for ændring af en pensionsordning er udtryk for en generel praksis på området for arbejdsmarkedspensioner.

Det er en naturlig følge af, at en arbejdsmarkedspensionsordning er en del af en kollektiv overenskomst, at arbejdsmarkedets parter ifølge pensionsregulativet har adgang til at aftale en ændring af pensionens indhold. Det er herved forudsat, at aftaleparterne varetager hensynet til den kollektive interesse.

Sampensions pensionstilsagn til medlemmerne er udtryk for et tredjemandsløfte afgivet til arbejdsmarkedets parter med virkning overfor pensionskassens medlemmer. Sampension har således afgivet et løfte til arbejdsmarkedets parter om at yde garanterede pensionsydelser til en nærmere afgrænset række sikrede, der udgøres af pensionskassens kunder.

Tredjemandsløfter kan som udgangspunkt ændres ved en aftale mellem løftegiver og løftemodtager, uden at tredjemanden skal give samtykke hertil. Dette gælder dog ikke, hvis tredjemandsløftet er gjort uigenkaldeligt over for tredjemand. I dette tilfælde vil Sampension og arbejdsmarkedets parter derfor som udgangspunkt kunne ændre i de indgåede pensionsordninger uden, at der foreligger et samtykke fra pensionskassens kunder, under forudsætning af, at dette løfte ikke er gjort uigenkaldeligt.

Er tredjemandsløftet, Sampensions ydelsesgaranti, derimod gjort uigenkaldeligt, vil det kræve et samtykke fra Sampensions kunder for, at ydelsesgarantien kan afskaffes.

Det er en betingelse for, at et tredjemandsløfte er blevet gjort uigenkaldeligt, at løftemodtageren, i dette tilfælde arbejdsmarkedets parter, har givet Sampensions kunder et løfte om, at de ikke vil tilbagekalde den med tredjemandsaftalen trufne disposition.

Det indgår derfor i vurderingen af, om Sampension har handlet i strid med § 3 i god skik bekendtgørelsen, om arbejdsmarkedets parter har givet de sikrede – Sampensions kunder – et løfte om ikke at ville ændre i ydelsesgarantien.

Arbejdsmarkedets parter har, Finanstilsynet bekendt, ikke har kommunikeret direkte med Sampensions kunder om ydelsesgarantien. Ved vurderingen af om arbejdsmarkedets parter har givet et løfte om uigenkaldelighed, må der derfor tages udgangspunkt i Sampensions kommunikation med kunderne. Uanset, at Sampension efter tredjemandsretten i kraft af deres status som løftegiver ikke kan gøre et tredjemandsløfte uigenkaldeligt, kan de være legitimerede til at gøre løftet uigenkaldeligt på vegne af arbejdsmarkedets parter.

Det fremgår af sagsfremstillingen i denne sag, at ydelsesgarantien er indeholdt i pensionsregulativet for et enkelt af Sampensions pensionsprodukter, at ydelsesgarantien omtales i pensionsordningernes velkomstpakke og endelig, at ydelsesgarantien fremgår af pensionskundernes personlige del af Sampensions hjemmeside.

I ingen af disse situationer tilkendegives det udtrykkeligt, at Sampensions kunder får en uigenkaldelig ret til garanterede ydelser. Tværtimod fremgår det af pensionsregulativene, som udsendes til medlemmerne ved indtræden, at disse vil kunne ændres efter aftale med aftaleparterne. Pensionsregulativene indeholder en regulering af pensionsaftalernes indhold og indeholder i et enkelt tilfælde også udtrykkeligt en ydelsesgaranti.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at pensionsregulativernes ændringsadgang er udtryk for den grundlæggende mekanisme på arbejdsmarkedspensionsområdet, hvor det er arbejdsmarkedets parter, der ved aftale med en pensionskasse, aftaler, hvilket indhold en pensionsordning skal have.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at det ikke vil være i strid med § 3 i god skik bekendtgørelsen ved aftale med arbejdsmarkedets parter at afskaffe en ydelsesgaranti med virkning for fremtidige indbetalinger.

Finanstilsynet har herved lagt vægt på, at Sampensions kunder ikke kan blive bibragt den opfattelse, at deres pensionsordning ikke vil blive underkastet ændringer for fremtidige bidrag på baggrund af pensionsregulativernes udtrykkelige ændringsadgang.

Ved vurderingen af om Sampension har handlet i strid med § 3 i god skik bekendtgørelsen ved at afskaffe ydelsesgarantien med virkning for allerede foretagne indbetalinger, har Finanstilsynet lagt vægt på, at indholdet af Sampensions kommunikation omkring ydelsesgarantien vil kunne give Sampensions kunder en forventning om, at ydelsesgarantien ikke kan tilbagekaldes i forhold til allerede foretagne indbetalinger. Som nævnt fremgår det fx af pensionskundernes personlige del af Sampensions hjemmeside, at der er tilknyttet en ydelsesgaranti til 3 i 1 Pension, den fleksible ordning og den kollektive ordning.

Dette indtryk af, at ydelsesgarantien ikke kan afskaffes står imidlertid i modsætning til, at det som nævnt fremgår af pensionsregulativene, som er udleveret til pensionskassens kunder, at regulativet kan ændres ved aftale med aftaleparterne.

Finanstilsynet har endvidere lagt vægt på, at Sampension ved at indgå en aftale med aftaleparter om afskaffelse af ydelsesgarantien, formelt set har fulgt pensionsregulativets procedure for ændring af dette.

Selvom pensionskassens kunder ikke har givet samtykke til at afskaffe ydelsesgarantien, har de imidlertid indirekte været repræsenteret af de arbejdstagerorganisationer, som har aftalt afskaffelsen af ydelsesgarantien. Det understøttes af, at der ifølge det oplyste i ingen af de indgåede overenskomster er vilkår om, at der skal ydes ydelsesgarantier.

Hertil kommer, at der ikke foreligger retspraksis, der fastlægger rækkevidden af aftaleparternes adgang til at ændre i en pensionsordning.

På det foreliggende grundlag er der efter Finanstilsynets opfattelse ikke tilstrækkelige holderpunkter til at fastslå, at der er afgivet et løfte om uigenkaldelighed, således at ydelsesgarantien ikke kunne afskaffes ved en aftale mellem Sampension og arbejdsmarkedets parter.

Det fremgår endvidere af den ovenfor foretagne vurdering af de økonomiske konsekvenser af afskaffelsen af ydelsesgarantien, at det ikke kan konkluderes, at kunderne generelt vil blive stillet ringere ved, at ydelsesgarantien afskaffes og erstattes af en hensigtserklæring. Henset til pensionskassens kapitalmæssige forhold må de påtænkte ændringer vurderes at være rimelige og saglige.

På baggrund af en samlet vurdering af disse omstændigheder, er det Finanstilsynets vurdering, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Sampension har handlet i strid med § 3 i god skik bekendtgørelsen ved at afskaffe ydelsesgarantien ved en aftale med aftaleparterne i stedet for at give den enkelte kunde mulighed for at træffe dette valg som led i et omvalg.

Den endelige afgørelse af, om Sampension ved denne aftale civilretligt er blevet frigjort for sine forpligtelser overfor sine kunder, henhører imidlertid under domstolene.

Imidlertid påbyder Finanstilsynet Sampension jf. § 33, stk. 1, jf. § 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder senest to måneder fra i dag at oplyse kunderne om, at skiftet til en hensigtserklæring indebærer en mulighed for, at selskabet i fremtiden kan ændre sin investeringsstrategi, og at en sådan ændring kan medføre, at der løbes en større investeringsrisiko i forhold til den nuværende investeringsrisiko.

6.2 Information til kunderne om ydelsesgarantien

En ydelsesgaranti fastlægger, at en kundes fremtidige pensionsudbetaling vil have en bestemt størrelse. Udbetalingens størrelse vil blandt andet være afhængig af, hvornår kunden vælger at gå på pension.

Finanstilsynet finder, at en oplysning om en ydelsesgaranti er en væsentlig oplysning om en pensionskundes fremtidige indtægtsgrundlag på det tidspunkt, hvor denne vælger at gå på pension. Oplysningen har endvidere betydning for pensionskundes beslutning om den pågældende skal foretage supplerende opsparing til pensionsalderen.

Når en pensionskasse i sin kommunikation med sine kunder giver oplysning om en ydelsesgaranti, finder Finanstilsynet, at disse kunder kan blive bi-bragt den opfattelse, at ydelserne i henhold til garantien vil komme til udbetaling på pensionstidspunktet, og at garantien ikke vil blive ændret eller afskaffet.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at en finansiel virksomhed jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 965 af 30. september 2009 om god skik for finansielle virksomheder, skal orientere sine kunder loyalt om en ydelsesgarantis indhold og omfang. En finansiel virksomhed skal derfor oplyse om væsentlige indskrænkninger i en garanti og om muligheden for at foretage ændringer i denne. En finansiel virksomhed er derfor forpligtet til at oplyse sine kunder om, at garantien kun gælder, indtil pensionskassen beslutter at ændre eller afskaffe denne garanti efter aftale med aftaleparterne.

Når en pensionskasse meddeler sine kunder, at pensionsordningen er omfattet af en ydelsesgaranti, skal det derfor samtidig fremgå tydeligt, at ydelsesgarantien kan ændres eller afskaffes.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at Sampension ikke har oplyst sine kunder tilstrækkeligt tydeligt om, at ydelsesgarantien efter Sampensions opfattelse kan ændres eller afskaffes i det informationsmateriale, som kunderne har modtaget om denne garanti. Finanstilsynet finder, at det ikke er tilstrækkeligt til opfyldelse af reglerne om god skik, at det fremgår af pensionsregulativene for de forskellige pensionsordninger, at disse kan ændres ved aftale med aftaleparterne.

Finanstilsynet påtaler derfor, at Sampension ikke har oplyst sine kunder om, at de ydelsesgarantier, som pensionskassen har ydet sine kunder, vil kunne ændres eller afskaffes helt.

6.3 Informationen til kunderne om afskaffelsen af ydelsesgarantien

Finanstilsynet finder, at det følger af god skik bekendtgørelsens § 3, at varsel om væsentlige ændringer af forsikringsaftalen til ugunst for forsikringstageren jf. informationsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, skal være begrundet, så pensionskassens kunder har mulighed for at vurdere, om ændringen er i overensstemmelse med vilkårene for livsforsikringsaftalen.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at Sampension ikke har givet tilstrækkelig oplysning til sine kunder om baggrunden for, at pensionskassen har afskaffet ydelsesgarantien. Af Sampensions orienteringsbrev fremgår det udelukkende, at ydelsesgarantien er blevet afskaffet, fordi Solvens II medfører markant skærpede kapitalkrav til pensionsprodukter med ydelsesgaranti, og at kundernes interesse samlet set bedst varetages ved, at ydelsesgarantien afskaffes.

Finanstilsynet finder, at Sampension i sin begrundelse som minimum burde anføre, at pensionskassen havde overvejet hvilke forskellige muligheder for at sikre efterlevelsen af kapitalkravene efter Solvens II, og hvilke konsekvenser det ville have haft for pensionskassens kunder, hvis ydelsesgarantien ikke var blevet afskaffet. Sampension har således anført over for Finanstilsynet, at hvis Sampension ikke foretog sig yderligere, vurderede pensionskassen, at den manglende iagttagelse af kapitalkravet ville medføre, at forsikringsbestanden skulle tages under administration af en administrator udpeget af Finanstilsynet.

Finanstilsynet påbyder derfor Sampension jf. § 33, stk. 1, jf. § 3 i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder senest to måneder fra i dag at orientere pensionskassens kunder individuelt om de forskellige muligheder, som pensionskassen havde overvejet for at sikre efterlevelsen af kapitalkravene efter Solvens II, og hvilke konsekvenser det ville have haft for pensionskassens kunder, hvis ydelsesgarantien ikke var blevet afskaffet.

7. Klagevejledning

Finanstilsynets afgørelse vedrørende det i denne afgørelse indeholdte påbud kan indbringes for Erhvervsankenævnet af den, som afgørelsen retter sig imod jf. § 372, stk. 1 i lov om finansiel virksomhed. Klagen skal indbringes senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Der opkræves et gebyr i forbindelse med indbringelse af sagen for Erhvervsankenævnet.

Ulrik Nødgaard
Direktør

Annette Bjaaland Andersen
kontorchef